

Zemlje zapadnog Balkana obavezale su se na povećanje udela obnovljive energije, tako da do 2020. ona čini između 25 i 40 odsto njihovog energetskeg miksa, u skladu sa obavezama definisanim u Ugovoru o osnivanju Energetske zajednice. Međutim, ovo se ne vidi iz planova za investicije u nova energetska postrojenja. Vlade zemalja zapadnog Balkana planiraju izgradnju novih termoelektrana na ugalj ukupnog kapaciteta 2.800 MW čija izgradnja će koštati najmanje 4,5 milijardi evra, bez troškova proširenja rudnika i odlagališta pepela. S druge strane, iznos planiranih investicija u vetroparkove ukupne snage 1.166 MW procenjuje se na 1,89 milijardi evra.

Planovi zemalja Balkana za investicije u ugalj u suprotnosti su sa trendom u EU, gde su vetroelektrane činile najveći deo novoizgrađenih energetskeg postrojenja u EU u 2015. Vetroelektrane proizvode 315 TWh električne energije i mogu pokriti 11,4% potreba EU. Vetar nije jedini dostupan izvor obnovljive energije. Zemlja zapadnog Balkana imaju visok solarni potencijal, ali se u solarnu energiju ulaže manje nego u vetar. Upotreba hidroenergije je široko rasprostranjena i postoje planovi za stotine, pa i hiljade novih postrojenja, od kojih su mnoga u zaštićenim područjima. Hidroelektrane ne mogu dati veći doprinos sigurnosti snabdevanja jer je region u opasnosti od klimatskih promena. Biomasa može dati doprinos, pod uslovom da je lokalno i održivo proizvedena, ali se od nje ne može očekivati da čini veliki udeo u proizvodnji električne energije.

Brojni projekti termoelektrana susreću se sa oziljnim problemima:

- Izgradnja sedam planiranih termoelektrana, osim TE Stanari u BiH, već neko vreme se odlaže
- Samo Kostolac B3 ima ugovor o finansiranju sa China Exim Bank
- Četiri nemaju validne ekološke dozvole
- U slučaju TE Tuzla 7 i TE Kostolac B3 pripreme za projekat produžile su se u toj meri da im je istekla ekološka dozvola
- Ekološke dozvole za TE Stanari, TE Banovići, TE Ugljevik i TE Kostolac B3 trenutno su na sudu zbog sporova koje su pokrenule NVO.

Unapređenje ekološke efikasnosti, solarni i projekti vetroelektrana mogu biti realizovani brže od termoelektrana na ugalj. Sve strožiji ekološki standardi znače da će termoelektrane početi da plaćaju stvarne troškove. Nakon pristupanja EU, zemlje regiona će morati početi da plaćaju za emisije CO₂ što će dodatno opteretiti ekonomiju uglja, kao što se desilo u EU.

Stanari, 300 MW, Republika Srpska

Elektranu razvija EFT uz pomoć kredita Kineske razvojne banke a izvođač radova je kineski Dongfang. Te Stanari je izgrađena i počela je probni rad, dok se puna proizvodnja očekuje u drugoj polovini godine. Efikasnost termoelektrane će biti niska, 34,1%.

Ugljevik III, 2 x 200 MW, Republika Srpska

Nosilac projekta je Comsar Energy u vlasništvu ruskog milijaredera Rašida Sardarova.

Projekat je dobio delimičnu građevinsku dozvolu. U januaru 2016. odobren je kontraverzni aneks na koncesioni ugovor u kome se navodi da će se implementacija direktiva EU odlagati koliko god je moguće. TE ugljevik će imati nisku efikasnost od 34,1%.

Banovići, 350 MW, Fedreacija BiH

Državna kompanija RMU Banovići planira izgradnju termoelektrane pored rudnika Banovići.

Ugovor o izgradnji potpisan je sa kineskom kompanijom Dongfang u novembru 2015.

Ekološka dozvola izdata je u januaru 2011.

Tuzla 7, 450 MW, Fedreacija BiH

U avgustu 2014. EPBiH je potpisala ugovor sa China Gezhouba Group and Guangdong

Electric Power Design o izgradnji novog bloka u TE Tuzla. U vreme potpisivanja ugovora

vrednost projekta je bila 785,7 miliona evra a u maju 2016. je potpisan aneks ugovora na

722 miliona evra. U toku su pregovori sa bankom o produžetku roka otplate kredita sa 10 na 15 godina. Tuzla 7 je trenutno u postupku dobijanja prepravljene ekološke dozvole.

Kosova e Re, 500 MW, Kosovo

Za preferencijalnog ponuđača u novembru 2015. izabran je američki ContourGlobal. Do

sada nije potpisan ni jedan ugovor za projekat, niti je predstavljena Studija uticaja na životnu sredinu.

Pljevlja II, 245 MW, Crna Gora

Skoda Praha je izabrana za preferencijalnog ponuđača ali sporazum nije potpisan zbog

neslaganja oko strukture finansiranja. Većinski akcionar EPCG-a, A2A, ne podržava projekat a potencijalni finansijer Češka izvozna banka traži garancije od EPCG.

Kostolac B3, 350 MW, Srbija

Ugovor o izgradnji TE Kostolac B3 sa kompanijom CMEC potpisan je u novembru 2013. Nije

sprovedena tenderska procedura a Vlade Srbije i Kine su potpisale međudržavne dogovore

kojima zajedničke projekte oslobađaju tenderskih obaveza, što nije u skladu sa regulativom EU.

Ugovor o kreditu od 608 miliona dolara potpisan je sa China Exim Bank u decembru 2014.

Za proširenje rudnika Drmno još uvek nije urađena Studija uticaja na životnu sredinu.

Odluka o prihvatanju Studije uticaja na životnu sredinu za termoelektranu nalazi se pred administrativnim sudom.

Projekat se nalazi pred Implementacijskim komitetom Espoo konvencije zbog nepoštovanja obaveze o proceni prekograničnog zagađenja.

Ulaganja u vetar

Bogdanci I u Makedoniji i Kula u Srbiji za sada su jedini značajniji aktivni vetroparkovi. Razlozi za to su brojni: nelogične procedure dobijanja dozvola, nerazvijen pravni okvir i nepostojanje politične volje. Čini se da ne postoji manjak finansija za ovakve projekte, s obzirom da su EBRD, IFC i KfW pokazali interes da podrže niz projekata, kao što su Krново u Crnoj Gori, Mesihovina i Podveležje u BiH, Čibuk i Alibunar u Srbiji.

Projekte usporavaju i restriktivne kvote za povezivanje na mrežu.

Albanija

Albanija je u potpunosti zavisna od hidroenergije u proizvodnji električne energije. U NERP-u se navodi više od 1.300 MW novih postrojenja koja imaju dozvole ali ni jedan projekat nije razvijen u periodu od najmanje pet godina.

BiH

U BiH je 2010. položen kamen temeljac za vetropark Mesihovina, ali projekat nije realizovan iako postoji odobrenje za finansiranje od strane KfW. BiH je ograničila pristup mreži na 350 MW za energiju vetra.

Kosovo

Na Kosovu su izgrađena tri vetroparka od po 0,45 MW na lokalitetu Goleš kod Prištine. Naknadna neslaganja oko fid-in tarifa usporile su razvoj energije iz vetra. Četiri projekta su dobila odobrenja za fid-intarifu.

Makedonija

Faza I projekta Bogdanci počela je sa radom 2015. Planirano je dodatnih 13,8 MWh u fazi II ali su planovi odloženi zbog političke krize u zemlji. Makedonija ima kvote za fid-in tarifu od 100 MW do kraja 2020. i 150 MW do kraja 2025.

Crna Gora

Vetropark Krново, koji je trenutno u izgradnji, finansiraju EBRD i KfW. Vetropark Možura je u razvoju a završetak se očekuje do kraja 2017.

Srbija

Srbija je privukla brojne potencijalne investitore u energiju vetra ali oni su morali da sačekaju razvoj pravnog okvira. Samo vetropark Kula je počeo sa radom krajem 2015.

Vlada je ograničila fid-in tarife na 500 MW do kraja 2020. Kvotu su popunili sledeći projekti: Kula, Plandište, La Piccolina, Kovačica, Alibunar, Čibuk 1, Malibunar i Kosava.